

Το 2% της Μαρίας Αντουανέτας

του Ηλία Ιωακείμογλου

Η Μαρία Αντουανέτα έμεινε γνωστή στην ιστορία για την έλλειψη ενσυναίσθησης που την διακατείχε, και την οποία ο μύθος σκιαγράφησε αποδίδοντας στην τελευταία βασίλισσα της Γαλλίας την περίφημη φράση «ας φάνε παντεσπάνι»· απάντηση που έδωσε όταν της ανέφεραν ότι ο λαός πεινάει. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι η Μαρία Αντουανέτα δεν είναι γνωστή για αυτά στους νεοφιλελεύθερους της ΝΔ, αλλά για τις υψηλής αισθητικής ενδυμασίες της και το καλό της γούστο. Αλλιώς δεν μπορούμε να εξηγήσουμε γιατί με κάθε ευκαιρία μας θυμίζουν την κομψή βασίλισσα επιδεικνύοντας ακραία έλλειψη ενσυναίσθησης και αυτοί όπως εκείνη.

Λέει η δική μας Μαρία Αντουανέτα για την αύξηση^[i] κατά 2% του κατώτατου μισθού: «Η αύξηση την οποία αποφασίζουμε σήμερα [και η οποία κυμαίνεται από 13 έως 18 ευρώ ανά μήνα ανάλογα με την προϋπηρεσία Η.Ι.] προφανώς και δεν καλύπτει τις ανάγκες των εργαζομένων». Σύμφωνα με το λεξικό μου, το ρήμα «καλύπτω» στην φράση αυτή σημαίνει «ξεπερνώ σε μέγεθος». Νομίζει δηλαδή η κυβέρνηση, ότι με περίπου 13-18 ευρώ μέσα στον μήνα μπορεί κάποιος που αμείβεται με 650-900 ευρώ, να καλύψει, προφανώς όχι όλες τις ανάγκες του, το παραδέχεται η κυβέρνηση, αλλά έστω μερικές από τις μη ικανοποιούμενες ανάγκες του. Από όπου προκύπτει και η υβριστική αύξηση των 15 ευρώ· και επιμένει η κυβέρνηση: «Η αύξηση παραμένει ουσιαστική διότι δείχνει ότι σταθερό μέλημα αυτής της Κυβέρνησης είναι η προστασία των πιο αδύναμων συμπολιτών μας». Αντί για παντεσπάνι, δηλαδή, ολίγη συμπάθεια και καλές προθέσεις. Ας αφήσουμε όμως την Μαρία Αντουανέτα να πουδράρει την μύτη της για να εξετάσουμε τώρα τα επιχειρήματα του υπουργείου εργασίας.

Ποιός φοβάται την αύξηση του κατώτατου μισθού πέραν του 2%

Μια αύξηση του κατώτατου μισθού πέραν του 2% θα έθετε σε κίνδυνο επιχειρήσεις και θέσεις εργασίας, ισχυρίζεται το υπουργείο. Καταρχάς, μπορούμε να εκτιμήσουμε οικονομικά ότι μια αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 10% το 2022 θα αύξανε τον μέσο μισθό κατά 4% περίπου (όχι μόνο με τις άμεσες αυξήσεις όσων αμείβονται με τον κατώτατο αλλά και με τις έμμεσες, επειδή η αύξηση του κατώτατου συμπαρασύρει και τους μισθούς που είναι μεγαλύτεροι, περίπου έως τον διάμεσο μισθό). Με δεδομένο ότι η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας για το 2022 εκτιμάται από τις υπηρεσίες της Κομισιόν ότι θα ανέλθει σε 5,2%, το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος με αύξηση 10% του κατώτατου μισθού θα μειωνόταν κατά 1,2% (4%-5,2%)^[ii].

Αυτό το όφελος για τις επιχειρήσεις δεν φαίνεται ικανοποιητικό στους εργοδότες, ούτε στο υπουργείο, παρόλο που εν τω μεταξύ, κατά το 2021, θα έχει αυξηθεί η παραγωγικότητα της εργασίας κατά 3,7% και θα έχει μειωθεί το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος κατά 2,3% (πρόβλεψη Ευρωπαϊκής Επιτροπής). Δεν τους φαίνεται δηλαδή αρκετό αυτό το όφελος ($1,2\% + 2,3\% = 3,5\%$ στην διετία), ούτε καν το όφελος που θα προέκυπτε αν υπήρχε αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 5% (μείωση κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος $3,2\% + 2,3\% = 5,5\%$) επειδή θέλουν να ανακτήσουν εξ ολοκλήρου τα κέρδη που τους διέφυγαν ή απώλεσαν (όχι όλοι αλλά αρκετοί) στην διάρκεια της πανδημίας· και θέλουν να τα ανακτήσουν τώρα αμέσως, δεν παίρνει αναβολή –από όπου απορρέει και η αδιαλλαξία τους όσον αφορά τις αυξήσεις των μισθών. Για κάποιο μυστήριο λόγο μονίμως θεωρούν ότι τους χρωστάμε· έτσι νόμιζε και η Μαρία Αντουανέτα.

Με αυτά τα δεδομένα, μπορούμε τώρα να αναρωτηθούμε για ποιό λόγο το υπουργείο αναφέρεται σε επιχειρήσεις που θα διέτρεχαν κίνδυνο εάν ο κατώτατος μισθός αυξανόταν περισσότερο από 2%.

Προφανώς αναφέρεται σε επιχειρήσεις που έχουν καταστεί μη αποδοτικές και για τις οποίες δεν ισχύουν οι μέσες αυξήσεις της παραγωγικότητας της εργασίας (3,7% το 2021 και 5,2% το 2022) που χρησιμοποιήσαμε στους ανωτέρω υπολογισμούς. Ας δούμε τι γίνεται με αυτές.

Όταν η εργασία επιδοτεί τις μη αποδοτικές επιχειρήσεις

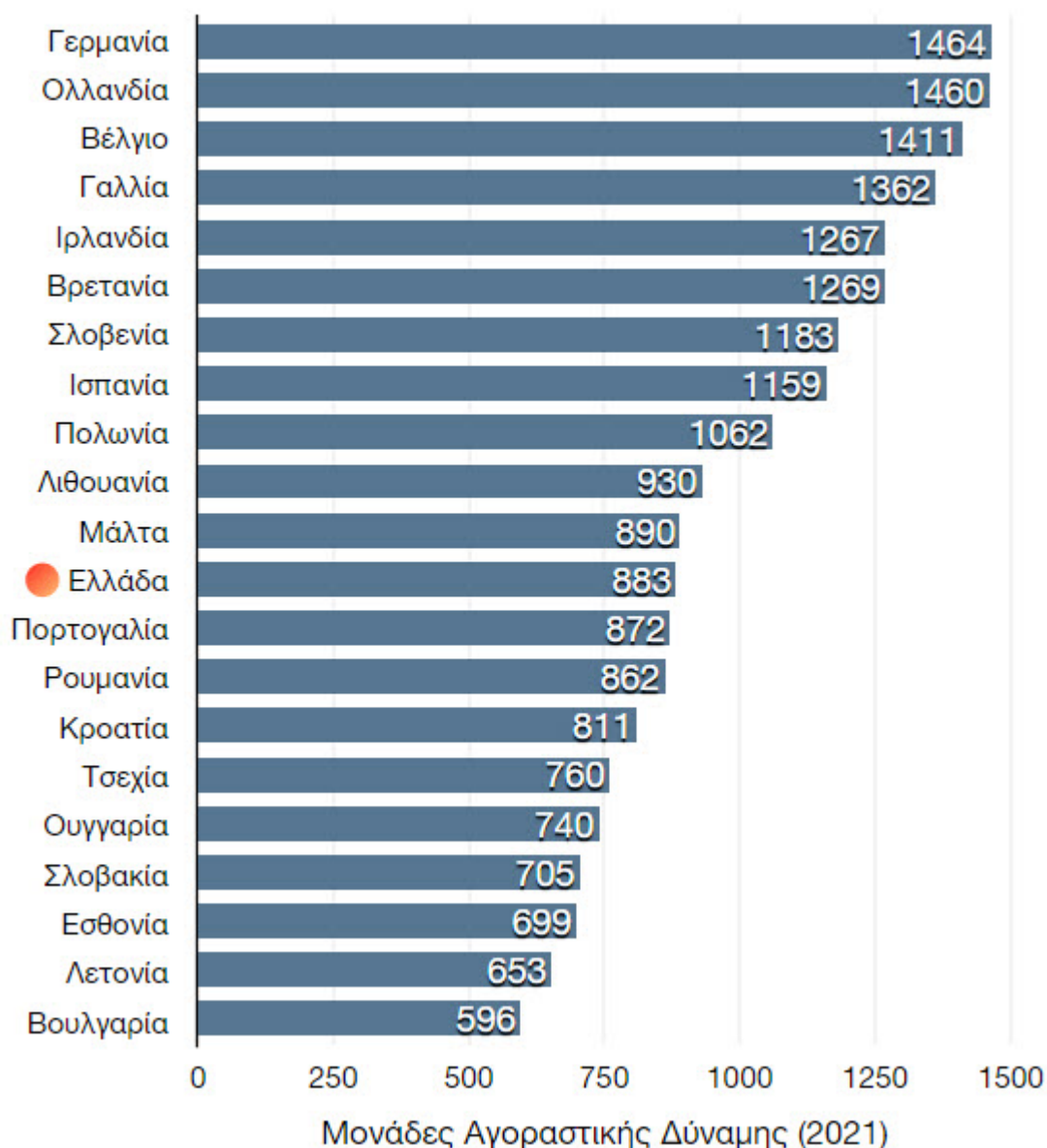
Το υπουργείο προβάλλει το επιχείρημα ότι μια αύξηση μεγαλύτερη του 2% θα έθετε σε κίνδυνο επιχειρήσεις και θέσεις εργασίας. Από τότε, όμως ένας νεοφιλελεύθερος θέλει να διασώσουμε τις επιχειρήσεις εκείνες που δεν μπορούν να αντέξουν στον ανταγωνισμό; Οι μη ανταγωνιστικές και μη αποδοτικές επιχειρήσεις, έχουν λάβει ξανά και ξανά βοήθεια από το Κράτος με τις παρεμβάσεις των νεοφιλελεύθερων στην αγορά εργασίας έτσι ώστε να μειωθούν οι μισθοί, και οι επιχειρήσεις να χρησιμοποιούν το εργατικό δυναμικό κατά βούληση, με βάση τις προτιμήσεις τους και ασυστόλως. Δεν βρίσκονται αυτές οι επιχειρήσεις σε δύσκολη θέση κατά τύχη, ούτε εξαιτίας του υψηλού κόστους εργασίας (αφού μετά το δεύτερο μνημόνιο, καταβάλλουν μισθούς πείνας στο μη στελεχικό εργατικό δυναμικό τους). Βρίσκονται σε δύσκολη θέση επειδή είναι μη ανταγωνιστικές, επειδή τις διευθύνουν κάκιστοι επιχειρηματίες και ανίκανα στελέχη, επειδή δεν έχουν εκσυγχρονίσει τις παραγωγικές τους εγκαταστάσεις, δεν έχουν προσαρμόσει τα προϊόντα τους στις ανάγκες της ζήτησης, δεν έχουν φροντίσει ώστε οι εργαζόμενοι να αποκτήσουν τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες· απλώς έχουν την αενάως επαναλαμβανόμενη απαίτηση να γίνει το εργατικό δυναμικό φθηνότερο, ελαστικότερο, απροστάτευτο, αναλώσιμο, και επειδή η κυβέρνηση ικανοποιεί αυτές τις απαιτήσεις τους, διάγουν τις ήσυχες ημέρες του τεμπέλη. Ένας νεοφιλελεύθερος, όμως, έπρεπε να τα γνωρίζει αυτά, και εάν ήταν συνεπής με τις ιδέες του θα άφηνε την αγορά να κάνει ανενόχλητη την δουλειά της, δηλαδή να εκκαθαρίσει τα

μη αποδοτικά κεφάλαια και να κάνει χώρο στις δυναμικές επιχειρήσεις. Άλλες πιο ανταγωνιστικές επιχειρήσεις μπορούν να καλύψουν το κενό, να προσφέρουν σε χαμηλότερες τιμές καλύτερης ποιότητας προϊόντα και υπηρεσίες, και για να το επιτύχουν αυτό θα κάνουν προσλήψεις και θα αυξήσουν την απασχόληση λίγο-πολύ στον ίδιο βαθμό που αυτή μειώθηκε επειδή έκλεισαν οι μη ανταγωνιστικές επιχειρήσεις^[iii]. Αντί για αυτό, οι νεοφιλελεύθεροί μας, επιδοτούν συνεχώς μη ανταγωνιστικές επιχειρήσεις μέσω μειώσεων του κόστους εργασίας με κρατικές παρεμβάσεις που αποδυναμώνουν διοικητικά την διαπραγματευτική δύναμη των μισθωτών. Πόσο μικρή ήταν η παρέμβασή τους στην απρόσκοπτη λειτουργία της αγοράς όταν καταργήθηκε ο καθορισμός του κατώτατου μισθού από την συλλογική διαπραγμάτευση της ΓΣΕΕ με τις εργοδοτικές οργανώσεις και μεταφέρθηκε (ο καθορισμός) στο υπουργείο εργασίας; Το υπουργείο εργασίας προφανώς δεν έχει τίποτα να πει για τις προβληματικές επιχειρήσεις που συντηρεί αναγκάζοντας τους μισθωτούς να τις επιδοτούν. Μάλλον είναι βυθισμένο στις αυτονόητες αλήθειες του παράδοξου γιαλαντζί νεοφιλελευθερισμού του, σύμφωνα με τον οποίο οι μισθωτοί οφείλουν να επιδοτούν διαρκώς τις μη ανταγωνιστικές, μη αποδοτικές επιχειρήσεις αποδεχόμενοι διαρκή συμπίεση των αναγκών τους «για το καλό της οικονομίας».

Η παράξενη «μεσαία θέση» της Ελλάδας στην κατάταξη των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με κριτήριο τον κατώτατο μισθό

Με ικανοποίηση το υπουργείο μάς εξηγεί ότι η Ελλάδα διατηρεί τον κατώτατο μισθό στο μέσο του πίνακα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Καθόλου άσχημο, έτσι δεν είναι;

Αγοραστική δύναμη κατώτατου μισθού (2021)

Στο αμέσως προηγούμενο διάγραμμα φαίνεται η αγοραστική δύναμη του κατώτατου μισθού στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης λαμβάνοντας υπόψη, όχι μόνο τον κατώτατο μισθό σε ευρώ αλλά και έναν ακόμη παράγοντα: πόσο ακριβότερα ή φθηνότερα είναι τα εμπορεύματα στην μια ή στην άλλη χώρα. Μπορεί έτσι κάποιος να συγκρίνει τους κατώτατους μισθούς μεταξύ τους, όχι ως κόστος, αλλά ως εισόδημα. Εύκολα μπορούμε να διαπιστώσουμε από το διάγραμμα αυτό ότι πράγματι η Ελλάδα καταλαμβάνει, έστω κατά προσέγγιση, την μεσαία θέση στην κατάταξη (12η στις 21 χώρες).

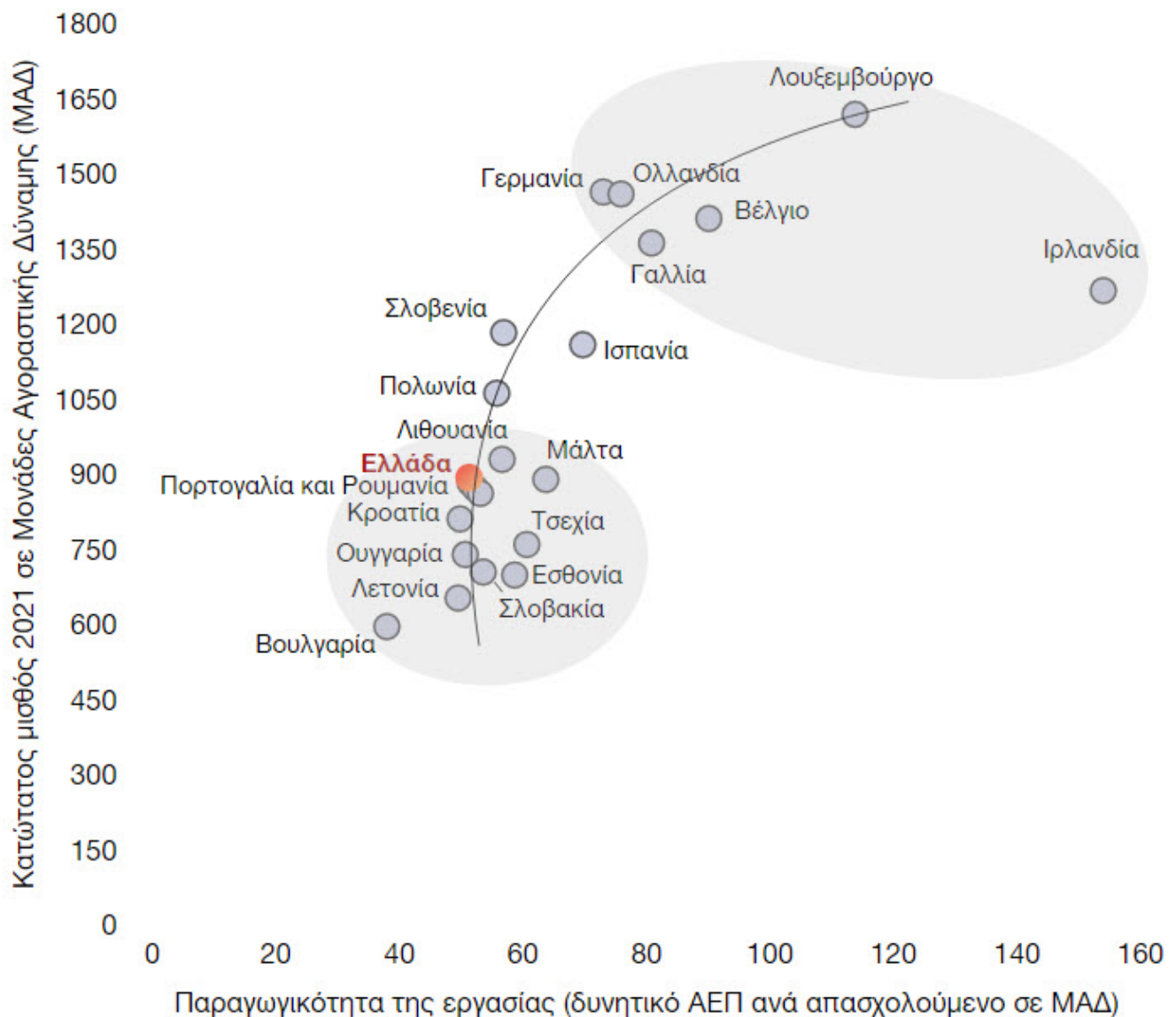
Ωστόσο, το διάγραμμα αυτό, όσο χρήσιμο και αν είναι, δεν μας δείχνει τις αποστάσεις μεταξύ των χωρών, ούτε και τις

ομαδοποιήσεις τους. Για να καλύψουμε αυτήν την έλλειψη ας δούμε, στο επόμενο διάγραμμα, μια κατάταξη των χωρών με δύο κριτήρια: πρώτον, την αγοραστική δύναμη των κατώτατων μισθών, και δεύτερον, την παραγωγικότητα της εργασίας. Μπορούμε να αντιληφθούμε το διάγραμμα αυτό ως έναν «χάρτη» με δύο συντεταγμένες: στον οριζόντιο άξονα έχουμε την παραγωγικότητα της εργασίας και στον κατακόρυφο την αγοραστική δύναμη των κατώτατων μισθών.

Κάθε χώρα βρίσκει την θέση της σε αυτόν τον «χάρτη» ανάλογα με αυτά τα δύο μεγέθη. Παρατηρούμε, λοιπόν, σε αυτό το διάγραμμα τα εξής:

Πρώτον, έχουν σχηματισθεί δύο συστάδες χωρών: η μία αποτελείται από τις χώρες με υψηλή παραγωγικότητα της εργασίας και υψηλούς κατώτατους μισθούς (Γερμανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Γαλλία, Λουξεμβούργο και Ιρλανδία), και η άλλη αποτελείται από χώρες συγκριτικά χαμηλής παραγωγικότητας της εργασίας και χαμηλούς κατώτατους μισθούς (βρίσκουμε εδώ τις περισσότερες χώρες του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού, την Ελλάδα, την Πορτογαλία και την Μάλτα). Κάθε μία από τις δύο συστάδες έχει το χαρακτηριστικό ότι οι χώρες που περιέχει παρουσιάζουν μικρές αποστάσεις μεταξύ τους στον «χάρτη» μας και μακρινές έναντι των χωρών της άλλης συστάδας. Η Ελλάδα, λοιπόν, ανήκει στην συστάδα των χωρών συγκριτικά χαμηλής παραγωγικότητας της εργασίας και χαμηλής αγοραστικής δύναμης του κατώτατου μισθού. Υστερεί καταφανώς έναντι τριών πρώην σοσιαλιστικών χωρών (Λιθουανία, Πολωνία και Σλοβενία) ως προς την αγοραστική δύναμη του κατώτατου μισθού και έναντι πεντε χωρών της ίδιας συστάδας ως προς την παραγωγικότητα της εργασίας.

Η αγοραστική δύναμη του κατώτατου μισθού ως συνάρτηση της παραγωγικότητας της εργασίας (2021)

Ανάμεσα στις δύο συστάδες, υπάρχουν και τρεις χώρες οι οποίες έχουν ενδιάμεση θέση (Σλοβενία, Ισπανία, Πολωνία) και για τις οποίες πράγματι μπορούμε να ισχυριστούμε ότι βρίσκονται στην μέση της κατάταξης. Η Ελλάδα αντιθέτως βρίσκεται σε μικρές αποστάσεις από τις χώρες της κατώτερης συστάδας. Γιατί δείχνουν ευχαριστημένοι στην κυβέρνηση;

Δεύτερον, φαίνεται στον «χάρτη» μας, ότι υπάρχει σημαντική συσχέτιση μεταξύ του κατώτατου μισθού και της παραγωγικότητας της εργασίας: Όσο υψηλότερη η παραγωγικότητα, τόσο υψηλότερος ο κατώτατος μισθός. Έτσι, λοιπόν, η δυσμενής θέση της Ελλάδας στην κατάταξη των χωρών με βάση τον κατώτατο μισθό εξηγείται

από την συγκριτικά χαμηλή της παραγωγικότητα της εργασίας. Οπότε καλό είναι τώρα να θέσουμε και την ερώτηση: Για ποιο λόγο είναι, συγκριτικά χαμηλή η παραγωγικότητα της εργασίας στην Ελλάδα;

Η αποεπένδυση, ο κατώτατος μισθός και η ηγεμονία

Καταρχάς, η παραγωγικότητα της εργασίας στην Ελλάδα είναι χαμηλή σε ευρωπαϊκή σύγκριση, για λόγους που δεν σχετίζονται με τις ώρες εργασίας· ο μέσος ετήσιος αριθμός ωρών εργασίας σε εμάς ανέρχεται σε περίπου 2 χιλιάδες ώρες έναντι 1,6 χιλιάδων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Δεν είναι δύσκολο να ανιχνεύσουμε τον ένοχο: στην Ελλάδα οι επενδύσεις παραγωγικού κεφαλαίου υστερούν δραματικά, και είναι αυτές που μεταφέρουν τις νέες τεχνολογικές μεθόδους και τις νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας μέσα στις εργασιακές διαδικασίες. Μπορούμε στην συνέχεια να ρωτήσουμε ποιος αποφασίζει για την πραγματοποίηση αυτών των επενδύσεων. Μα φυσικά, όσοι ζητούν επίμονα να παραμείνουν οι μισθοί σε χαμηλά επίπεδα· και για όσο καιρό έχουν τόσο χαμηλούς μισθούς, δεν έχουν κανένα λόγο να στραφούν σε επενδύσεις εκσυγχρονισμού και νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας; Από τον χειμώνα του 2015, το εισόδημα του κεφαλαίου ανέκαμψε και βρισκόταν σε ανοδική πορεία μέχρι την έναρξη της υγειονομικής κρίσης. Η αύξησή του, ωστόσο, ουδόλως μετατράπηκε σε αντίστοιχες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, οι οποίες μετά την κατάρρευσή τους από το 2008 μέχρι το 2014, εν συνεχεία ισορρόπησαν στο ιστορικά χαμηλό επίπεδο του 2014. Ως αποτέλεσμα, οι καθαρές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου είναι αρνητικές επί δώδεκα συναπτά έτη. Πρόκειται για αποεπένδυση, για συρρίκνωση του παραγωγικού δυναμικού, του συνολικού όγκου του παγίου κεφαλαίου της χώρας, και θα συνεχιστεί, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και κατά το 2021-2022. Επομένως, η μεγάλη, διαρθρωτική μετατόπιση στην διανομή του εισοδήματος σε βάρος των εργαζόμενων τάξεων που

πραγματοποιήθηκε με όχημα την μνημονιακή πολιτική, μετατράπηκε μεν σε εισόδημα του κεφαλαίου, σε κέρδη, τόκους και προσόδους, ανόρθωσε έτσι την κερδοφορία, ουδόλως όμως μετατράπηκε σε ενίσχυση της επενδυτικής προσπάθειας των επιχειρήσεων. Η διαφορά μεταξύ των εισοδημάτων του κεφαλαίου και των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου είναι, αν μη τι άλλο, εντυπωσιακή: κατά το 2008, το ποσοστό επένδυσης προ φόρων ανερχόταν σε περίπου 50% (δηλαδή οι επιχειρήσεις διέθεταν περίπου το $\frac{1}{2}$ του ακαθάριστου λειτουργικού πλεονάσματός τους για επενδύσεις) ενώ από το 2014 και μετά διαθέτουν μόλις 20%.

Μοιραία, οι κεφαλαιοκράτες μας επιζητούν με κάθε μέσο και ευκαιρία την μείωση των μισθών, και του κατώτατου μισθού, που είναι η χρηματική έκφραση της αξίας των εργασιακών ικανοτήτων των ανειδίκευτων μισθωτών και πάνω της στήνεται ολόκληρη η μισθολογική κλίμακα: όταν υποχωρεί η βάση της (δηλαδή ο κατώτατος μισθός) υποχωρεί η κλίμακα τουλάχιστον μέχρι τον διάμεσο μισθό –και αντιστρόφως. Για αυτόν τον λόγο, ο κατώτατος μισθός δεν είναι υπόθεση μόνο των χαμηλόμισθων αλλά και της πλειονότητας των μισθωτών.

Αφού έτσι πάνε τα πράγματα, συνεχίζουμε όπως ερχόμαστε: έχουμε περαιτέρω διόγκωση κοινωνικών ομάδων ή μερίδων τάξεων όπως οι εργαζόμενοι φτωχοί, οι αδήλωτοι, οι πρόσκαιροι και οι επισφαλείς, με επέλαση της φτώχειας και της υλικής στέρησης σε μεγάλες μερίδες του πληθυσμού, και με δυο λόγια, με κοινωνική οπισθοχώρηση για τις υποτελείς κοινωνικές τάξεις, εργαζόμενες ή μη· αλλά και με ηγεμονική κρίση, δηλαδή με απώλεια της ικανότητας των κυρίαρχων να αρθρώσουν ηγεμονικό λόγο· διότι το πολιτικό τους σχέδιο για την οικονομία και την κοινωνία συγκροτεί μεν ισχυρό κοινωνικό σχηματισμό εξουσίας της τάξης των κεφαλαιοκρατών και των συμμάχων τους, παραμένει δε αμφίβολο αν πείθει την πλειοψηφία στις υποτελείς κοινωνικές τάξεις. Η Μαρία Αντουανέτα δεν είναι σε θέση, ούτε γνωρίζει πώς, να μιλήσει για το γενικό συμφέρον.

Υποσημειώσεις

[i] Την αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 2% από 1ης Ιανουαρίου 2022, από τα 650 ευρώ που είναι σήμερα, στα 663 ευρώ το μήνα ενέκρινε το υπουργικό συμβούλιο.

[ii] Υποθέτοντας, για τις ανάγκες του άρθρου ότι η επίπτωση του κατώτατου στον μέσο μισθό θα ολοκληρωθεί μέσα στο 2020, ενώ η επίπτωση θα επιμεριζόταν σε τουλάχιστον δύο έτη.

[iii] Η απασχόληση σε αυτές τις περιπτώσεις αυξάνεται με δύο τρόπους: όχι μόνο με τις άμεσες προσληψεις που έγιναν αναγκαίες εξαιτίας της αυξημένης ζήτησης (η οποία έχει προκύψει εκ μεταφοράς από τις επιχειρήσεις που έκλεισαν προς στις επιχειρήσεις που παρέμειναν σε λειτουργία), αλλά και για έναν άλλο λόγο: οι επιχειρήσεις που νίκησαν στον ανταγωνισμό, έχοντας υψηλότερη παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα, διαθέτουν τα προϊόντα τους σε χαμηλότερες τιμές από τις τιμές των επιχειρήσεων που ηττήθηκαν, και προσφέρουν καλύτερη ποιότητα προϊόντων, έτσι ώστε αυξάνουν την ζήτηση για τα προϊόντα τους, επομένως και την απασχόληση.

Πηγή: commune.org.gr